

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабушкіна Р. Л. Логопедическая ритмика: Методика работы с дошкольниками, страдающими общим недоразвитием речи / Р. Л. Бабушкіна, О. М. Кислякова [Под ред. Г. А. Волковой] СПб.: КАРО, 2005. – 109 с.
2. Волкова Г.А. Логопедична ритміка / Г. А. Волкова : Учеб. Для студ. вищ. навч. закладів. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 272 с.
3. Шашкіна Г.Р. Логопедическая ритмика для дошкольников с нарушениями речи: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Гульнара Рустэмовна Шашкіна. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 192 с.

**КОРЕКЦІЯ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ З ГІПЕРАКТИВНИМ РОЗЛАДОМ І
ДЕФІЦИТОМ УВАГИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

Сизко Г.І., канд. псих. н., ст. викладач;

Бородовка О.М., студентка

Бердянський державний педагогічний університет, Україна

Актуальність проблеми інклюзивної освіти пов'язана, насамперед, з тим, що кількість дітей, які потребують корекційного навчання, неухильно зростає. Таких дітей в Україні понад 1 млн., що становить 12% від загальної кількості усіх дітей у країні. Окрім зростання кількості дітей з обмеженими можливостями, наголошується тенденція якісної зміни структури дефекту, комплексного характеру порушення у кожної окремої дитини.

Метою нашого дослідження було визначення особливостей самооцінки у дітей молодшого шкільного віку з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги та розробка програми корекції самооцінки в умовах інклюзивного навчання.

У роботі використовувались теоретичні та практичні методи дослідження. Теоретичні: вивчення, аналіз та узагальнення педагогічної, логопедичної, психолого-педагогічної і методичної літератури з питань особливостей поведінки та корекції самооцінки дітей з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. Практичні: спостереження, проведення аналізуючих тестів серед батьків та вчителів, експеримент.

Гіперактивний розлад та дефіцит уваги (ГРДУ) характеризується імпульсивністю, руховою розгальмованістю, неможливістю зосередитися, неуважністю, імпульсивністю, надмірною рухливістю тощо. Такі особливості поведінки цих дітей дорослі пояснюють нестерпним характером чи невихованістю. Усе це відкидає дітей з гіперактивним розвитком на найбільш шанобливе місце в колективі, формує у них знижену самооцінку, спричиняє почуття меншовартості, самотності, скривдженості, що часто у відповідь викликає агресивну поведінку. Специфіка їхньої психіки, зумовлена як фізіологічними, так і психосоціальними чинниками [1, с. 17].

Перший етап нашої експериментальної роботи передбачав визначення рівня самооцінки у дітей молодшого шкільного віку із гіперактивним розладом та

дефіцитом уваги. Для цього були використані такі методики: «Малюнок неіснуючої тварини» М.З. Друкаревич, методика «Метаморфози» в модифікації Н.Я. Семаго, М.М. Семаго, методика вивчення самооцінки Т.В. Дембо – С.Я. Рубінштейн в модифікації П.В. Янішина.

Показники самооцінки в групах свідчать про те, що дітям молодшого шкільного віку із ГРДУ у переважній більшості властива занижена самооцінка (71%) і у незначній кількості таких дітей адекватна самооцінка (29%). У порівнянні з контрольною групою, де більшість дітей має адекватну самооцінку (74%), є діти, що мають занижену самооцінку (20%) і є діти із завищеною самооцінкою (5%). Що обумовлюється особливостями поведінки, оцінкою оточуючих, власними досягненнями, успіхами у навчанні тощо.

Отримані результати свідчать, що серед найбільш важливих особливостей, що відрізняють дітей з ГРДУ від їх однолітків, у яких розвиток самооцінки у нормі, можна виділити наступні ознаки заниженої самооцінки: характерна схильність до крайніх полярних виборів у процесі самооцінювання («найгірший – найкращий з усіх можливих варіантів, вони вважають себе гіршими, ніж інші діти, дурними, хворими, менш щасливими, але працьовитими. Також можна стверджувати наявність у випробуваних емоційної нестабільності, низької самооцінки, тривожності і вираженого захисту свого внутрішнього світу аж до агресивних реакцій [2, с. 16].

Після первинної діагностики рівня самооцінки молодших школярів контрольної та експериментальної груп був проведений другий етап експерименту: підготовка психокорекційної роботи для формування адекватної самооцінки дітей із ГРДУ.

Перевага методу казкотерапії полягає в тому, що він інтегрує безліч психотехнічних прийомів в єдиний казковий контекст, завдяки якому і відбуваються позитивні зміни в стані і поведінці дитини.

Через казкові події можна показати дитині ситуацію з різних сторін, запропонувати альтернативні моделі поведінки, допомогти знайти позитивний сенс в тому, що відбувається.

Ефективна техніка роботи з дітьми з ГРДУ – створення власної казки, герої якої схожі на дитину і має такі ж проблеми. Це можуть бути прості історії про тварин, предмети, чоловічків, казки про чарівників, королів, фей і принцес.

В результаті казкотерапії дитина відчуває підтримку і розуміння інших, що сприяє впевненості у можливості розв'язання проблем, усвідомлює власні сили та ресурси.

Корекційна робота з дітьми із ГРДУ була спрямована не тільки на контроль основних проявів даного розладу, а також на вирішення інших завдань: підвищення самооцінки, формування і зміцнення навичок спілкування, визнання оточуючими і підвищення задоволеності своїм становищем, нормалізація психологічної ситуації навколо дитини, в тому числі сімейної.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнєцова С.В. Гіперактивна дитина. Яка вона / Світлана Кузнєцова. – К.: Редакції загальнопед. газет, 2014. – 148 с.
2. Науменко Н.А. Особливості самооцінки для дітей з синдромом дефіциту уваги / Н.А. Науменко // Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки і психології: зб. ст. за матер. ХЛІІ міжнар. навч.-практ. конф. № 7(42). – Новосибірськ: СибАК, 2014. – С. 16 – 18.

**ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

Сизоненко І.Г., канд..пед.н.
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Бердянськ, Україна

Формування морально-правової культури майбутніх соціальних працівників є актуальним питанням у сфері надання соціальних послуг. Це зумовлюється тим, що засвоєння морально-правових норм необхідні майбутньому фахівцеві задля вирішення проблемних ситуацій у морально-правовому полі; ігнорування соціальних цінностей та норм права призводить до порушень законності, неякісної допомоги клієнтові, несправедливості та суб'єктивізму у діяльності. Від рівня морально-правової культури в прямій залежності перебуває зміцнення моральної, юридичної культури громадян, підвищення престижу професії соціального працівника.

У соціально-педагогічній науці питання формування морально-правової культури, правової свідомості, підготовки соціальних педагогів і працівників займають досить помітне місце. Значну увагу їм приділили Г. Андрєєва, В. Андрущенко, О. Безпалько, Г. Васянович, О. Гуренко, І. Ковчина, К. Петровська, Н. Подберезький, Н. Ткачова, А. Тургенєва та ін.

Метою дослідження – є теоретико-практичне обґрунтування процесу формування морально-правової культури майбутніх соціальних працівників.

Морально-правова культура особистості – це система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які обумовлені правовою і моральною культурою суспільства, забезпечують правомірну діяльність особистості, і регулюють гуманні стосунки між людьми за будь-якої ситуації на демократичних засадах [1]. У працях окремих учених, зокрема А. Зорченко, морально-правова культура розглядається як спосіб діяльності, технологія (прийоми, способи, процедури) діяльності у сфері моралі та права.

Для досягнення високого рівня морально-правової культури, необхідне дотримання певних умов: врахування реформаційних процесів розвитку суспільства; орієнтування в морально-правових приписах держави; комплексність і систематичність практичної діяльності соціального працівника тощо.

З метою з'ясування рівня сформованості морально-правової культури майбутніх соціальних працівників було проведено дослідження на базі